

# Opinievoorstel

**Zaaknummer:** 1477169

## Onderwerp

Opinievoorstel Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

## Inleiding

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is geregeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) en in de Jeugdwet. Dit geeft gemeenten niet alleen de ruimte, maar ook de plicht om op het terrein van huiselijk geweld en kindermishandeling een samenhangend, doelgericht, effectief en efficiënt beleid te ontwikkelen voor preventie, begeleiding, opvang, bescherming en nazorg. De financiering hiervan loopt sinds januari 2015 volledig via de gemeenten.

Dit opinievoorstel gaat over het lokaal uitvoeringsplan 2025-2026 dat voortkomt uit de regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling. Het college vindt het van belang in de uitwerking naar een lokaal uitvoeringsplan om de wensen en bedenkingen van de raad op te halen voordat het college tot besluitvorming overgaat.

## Definitie

In de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) en de Jeugdwet worden huiselijk geweld en kindermishandeling als volgt gedefinieerd:

**Huiselijk Geweld** - Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Een kenmerk van huiselijk geweld is de omstandigheid dat dader en slachtoffer (waaronder ook minderjarige slachtoffers) desondanks - en soms noodgedwongen - blijvend deel uitmaken van elkaars leef- en woonomgeving. Hiermee hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en er een hoog recidiverisico is. Geweld in het gezin gaat vaak met andere problematiek gepaard, zoals spanningen tussen echtgenoten, werkloosheid of verslaving. Voorbeelden van vormen van huiselijk geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn:

- (Ex)partnergeweld/relatiegeweld;
- Ouderenmishandeling, denk aan ontspoorde (mantel)zorg en financiële uitbuiting;
- Eergerelateerd geweld;
- Intieme terreur/femicide;
- Mensenhandel;
- Huwelijksdwang en achterlating;
- Stalking;
- Seksueel geweld;
- Complexe scheidingen.

**Kindermishandeling** - Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of



andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Waar ouders staat worden ook stief-, adoptie- en pleegouders bedoeld. Kinderen kunnen ook in een relatie van afhankelijkheid ten opzichte van beroepskrachten verkeren. Kindermishandeling betreft kinderen van 0-19 jaar. Ook ongeboren baby's vallen onder de definitie. Vormen van geweld zijn:

- Lichamelijke mishandeling;
- Lichamelijke verwaarlozing;
- Psychische mishandeling;
- Psychische verwaarlozing;
- Seksueel misbruik;
- Getuige van huiselijk geweld;
- Meisjesbesnijdenis.

### **Landelijke ontwikkelingen**

Er is een aantal landelijke ontwikkelingen die van groot belang zijn als het gaat om de aanpak van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Niet alleen voor (de verbetering) van de aanpak zelf, maar ook voor de inzet en taken die horen bij de Sociaal Teams en binnen de (verbetering en versteviging van de) netwerksamenwerking, namelijk:

- Hervormingsagenda Jeugd;
- Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming;
- Hernieuwde Leidraad 'Werken aan veiligheid'.

### **Regionale visie**

In de Provincie Utrecht werken de 26 gemeenten, inclusief gemeente Vijfheerenlanden, met maatschappelijke partners die werken aan zorg en veiligheid vanuit één gedeelde visie samen aan een aanpak. Deze regiovisie is opgesteld in 2020. De Regiovisie is nadrukkelijk geen actieplan. De uitvoering van deze visie vindt plaats op het niveau van de zes Utrechtse Wmo/Jeugdzorg regio's, namelijk binnen regio Lekstroom. De regiovisie kent geen einddatum.

Als gemeente Vijfheerenlanden schakelen wij bovenregionaal, regionaal en lokaal waar het gaat om de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Gemeenten in de provincie Utrecht hebben een aantal gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd die leidend zijn bij de ontwikkeling in het sociaal domein en de decentralisaties:

- Eén huishouden één plan op alle levensgebieden;
- Duurzame veiligheid: ook als professionele hulpverlening stopt;
- Hulpverlening zo thuis/ambulant mogelijk;
- Aandacht voor diversiteit en culturele sensitiviteit in werkwijze;
- Aansluiten op de leefwereld; ook in terminologie en taal;

In 2018 ging het landelijk actieprogramma: 'Geweld hoort nergens thuis' van de ministeries van VWS en J&V en de VNG van start. Het doel van dit programma is huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade van geweld te beperken, de cirkel van geweld en de overdracht van generatie op generatie vaker en duurzaam te doorbreken. Daarmee komt de doelstelling van dit landelijk actieprogramma overeen met de opgave die we ons in de Regiovisie Voor een veilig thuis 2015 stelden. 'Geweld hoort nergens thuis' is uitgewerkt in drie actielijnen die telkens (andere) delen van de bouwstenen preventie – signaleren – melden – toeleiding naar interventie – interventie – nazorg raken. De actielijnen waar binnen Lekstroom aan gewerkt wordt, zijn:





### Eerder en beter in beeld

Bespreikbaar maken  
Werkgevers alerter maken  
Zorgen dat professionals met de meldcode werken  
Veilig Thuis versterken  
Verbeteren feiten-onderzoek  
Lokale teams versterken  
Forensisch medische expertise versterken



### Stoppen en duurzaam oplossen

Multidisciplinair en systeemgericht samenwerken  
Traumascreening en passende hulp  
Plegeraanpak  
Scholen sneller informeren  
Opvang en passende ondersteuning voor slachtoffers verbeteren



### Specifieke groepen

Slachtoffers seksueel geweld  
Slachtoffers loverboys en mensenhandel  
Slachtoffer eengerelateerd geweld en huwelijksdwang  
Kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties  
Complexe scheidingen  
Slachtoffers ouderenmishandeling

Aanvullend op deze uitgangspunten geldt voor de aanpak van geweld in huiselijke kring en kindermishandeling dat de veiligheid voorop moet blijven staan, zeker daar waar kinderen betrokken zijn. Dit gaat niet vanzelf maar vraagt specifieke aandacht en deskundigheid en vraagt om nauwe samenwerking met politie en justitie.

### Huidige situatie Vijfheerenlanden

Op 23 januari 2021 is er in samenwerking met de 26 gemeenten binnen provincie Utrecht een collegevoorstel opgesteld. De gemeenteraad is geïnformeerd over deze Regiovisie middels een raadsinformatiebrief.

De uitwerking van het lokaal uitvoeringsplan heeft op zich laten wachten, omdat het van groot belang was om eerst duidelijkheid te krijgen over de organisatie, inzet en processen bij het Sociaal Team. Ondanks dat er nog geen lokaal uitvoeringsplan was opgesteld, heeft de gemeente in de afgelopen drie jaar belangrijke stappen gezet in de doorontwikkeling van Sociaal Teams en de transformatie van welzijn, met een sterke focus op het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

- **Optimalisatie Sociaal Teams:** Er is gewerkt aan een herijking van werkprocessen binnen de Sociaal Teams, met nadruk op het verbeteren van signalering en interventie bij huiselijk geweld en kindermishandeling. De samenwerking met netwerkpartners zoals Veilig Thuis en de gecertificeerde Instellingen (Samen Veilig Midden-Nederland, William Schrikker Stichting, Leger des Heils) is versterkt, wat essentieel is voor een effectieve aanpak van meldingen.

- **Transformatie Welzijn:** De grenzen tussen wat onder Welzijn en wat onder de Sociaal Teams valt, zijn beleidsmatig opnieuw vastgesteld in het Hernieuwde Kader Sociaal Team. Een preventieve aanpak wordt gestimuleerd, waarbij ook aandacht is voor financiële ondersteuning om stress en bestaanszekerheid te adresseren, wat kan leiden tot huiselijk geweld en kindermishandeling.

- **Professionalisering en Training:** Diverse trainingen zijn georganiseerd voor professionals om hun vaardigheden in het signaleren en aanpakken van huiselijk geweld



en kindermishandeling te verbeteren. Dit omvat ook een netwerk van aandachtsfunctionarissen.

- **Communicatie en Voorlichting:** Er is een communicatieplan ontwikkeld om inwoners beter voor te lichten over huiselijk geweld en kindermishandeling, met als doel bewustwording en meldingsbereidheid te vergroten.

- **Regionale Samenwerking:** De gemeente participeert in de regio Lekstroom, waar gezamenlijk een uitvoeringsplan is opgesteld dat verder bouwt aan netwerkorganisaties en de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling versterkt, waarbij er jaarlijks een speerpunt wordt vastgesteld.

### De opiniërende vragen

Zoals eerder gesteld is u toegezegd geïnformeerd te worden over de Regiovisie Huiselijk geweld en kindermishandeling. Nu eerdergenoemde processen gereed zijn en wij het lokaal uitvoeringsplan aan het ontwikkelen zijn, vinden wij het van belang dat uw input onderdeel wordt van het Uitvoeringsplan huiselijk geweld en kindermishandeling gemeente Vijfheerenlanden 2025-2026.

In dit opinievoorstel leggen wij uw raad een aantal vragen voor, waarbij wij de input mee willen nemen in de verdere uitwerking van het lokaal uitvoeringsplan.

### 1. Preventie: In hoeverre vindt u dat er voldoende preventieve maatregelen worden genomen om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen? Welke maatregelen zouden volgens u nodig zijn?

*Regiegroep Geweld in Gezinnen:* Het jaarlijks regionaal congres Geweld in Gezinnen (in de week tegen huiselijk geweld en kindermishandeling) is de spil in een programmalijn die zich richt op bewustwording (ervarings-)deskundigheid en netwerksamenwerking die verder gaat dan alleen partners die direct betrokken zijn bij dit thema.

*Orange the world:* Elke jaar wordt er aandacht besteed aan Orange the world. In samenwerking met de Soroptimisten wordt aandacht gevraagd voor geweld tegen vrouwen en femicide. In 2024 heeft er een herdenkingsceremonie plaatsgevonden bij het monument in Vianen. Het plan is hier elk jaar aandacht voor te hebben.

*Handelingsverlegenheid onderwijs Lekstroom:* Binnen Lekstroom is er de afgelopen jaren aandacht besteed aan handelingsverlegenheid binnen kinderopvang, buitenschoolse opvang en onderwijs. Je kunt nog zo goed weten hoe je de meldcode kunt gebruiken en nog zo goed signaleren, echter als het gesprek met de ouders en/of kinderen niet (goed) gevoerd wordt doordat de handelingsverlegenheid te groot is, wordt er niets doorbroken en bereikt. Er zijn bijeenkomsten georganiseerd met de aandachtsfunctionarissen van genoemde organisaties waarin er tools zijn aangeraakt om de handelingsverlegenheid te doorbreken.

*Relatie- en scheidingsdesk:* een laagdrempelige voorziening met expertise op het gebied van relaties en scheiden, waarbij de focus ligt op preventie en eigen kracht: er zijn voor mensen met vragen over relaties. Mocht het toch misgaan in de relatie, dan adviseren en informeren zij zodat er weer meer verbinding komt in de



relatie of dat iemand in het scheidingsproces doordachte beslissingen kan nemen, om escalatie zoveel mogelijk te voorkomen. Doelen zijn o.a.: voorkomen van schade in de ontwikkeling van kinderen en terugdringen van kosten in de jeugdbescherming en jeugdhulpverlening.

*BindkrachtVHL:* BindkrachtVHL legt het signalerend huisbezoek bij inwoners van 78+ (SHB) af. Inwoners die 78 jaar worden krijgen allen een uitnodigingsbrief voor een huisbezoek door een vrijwilliger. Dit wordt daarna om de drie jaar herhaald. Zij gaan in gesprek (a.d.h.v. een vragenlijst) met als doel problemen te signaleren en inwoners te informeren dat zij bij problemen of vragen over zorg en welzijn naar BindkrachtVHL kunnen. Als mensen het wensen, kan er een welzijnscoach (professional) langs komen om hen verder te helpen.

*Financiële uitbuiting:* Openbare Orde en Veiligheid besteedt samen met politie en boa's aandacht aan zogenoemde babbeltrucs en financiële misleiding van o.a. ouderen. Hier worden voorlichtingsbijeenkomsten voor georganiseerd.

*Intieme terreur:* Het is noodzakelijk dat het sociaal team kan signaleren of er sprake is van partnergeweld of dat het gaat om intiem terreur. Dit is onder andere van belang als het gaat om de aanpak tijdens tijdelijke huisverboden. Er zal voor de zomer 2025 voorlichting worden gegeven door Veilig Thuis aan de sociaal teams over intiem terreur.

*Deskundigheidsbevordering:* (al dan niet in samenwerking met Veilig Thuis) maakt de gemeente bewustwording, voorlichting en deskundigheidsbevordering van professionals zowel intern als extern mogelijk.

*Top 3 methodiek:* De sociaal teams willen gaan werken met de top 3 methodiek. Doel van alle inzet is herhaling van huiselijk geweld te voorkomen en deze methodiek kan daar goed bij helpen.

## **2. Signaleren: In hoeverre vindt u het belangrijk om de bewustwording rondom huiselijk geweld en kindermishandeling bij inwoners en professionals te vergroten? Welke initiatieven zouden hierbij helpen?**

In Nederland zijn elk jaar naar schatting 119.000 kinderen, bijna 3,5 procent van onze kinderen, slachtoffer van kindermishandeling. Het gaat hier niet alleen over lichamelijk geweld maar om elke vorm van mishandeling die voor een kind bedreigend of gewelddadig is. Hier valt bijvoorbeeld ook verwaarlozing onder. (Bron: [Kindermishandeling | Thema's | Huiselijk Geweld](#))  
Jaarlijks worden bijna 1,3 miljoen 16-plussers slachtoffer van huiselijk geweld. Onder huiselijk geweld valt psychisch of fysiek geweld in huiselijk kring, stalking door de ex-partner of seksueel grensoverschrijdend gedrag in huiselijke kring. (Bron: [10. Conclusies | CBS](#))

Dit aantal ligt in werkelijkheid veel hoger. Betrokkenen melden lang niet alle gevallen van huiselijk geweld uit schaamte, angst, schuldgevoel en de afhankelijke positie die zij kunnen hebben en niet alles is zichtbaar. De coronapandemie heeft geleid tot een toename van huiselijk geweld en kindermishandeling.



Het aantal meldingen die zijn overgedragen door Veilig Thuis na veiligheidsbeoordeling aan de sociaal teams binnen Vijfheerenlanden zijn:

| 2023 | 2024 |
|------|------|
| 253  | 264  |

Belangrijk te noemen is dat er over sommige gezinssystemen meerdere meldingen zijn gedaan.

Veilig Thuis heeft verschillende expertises. In onderstaand tabel wordt duidelijk hoeveel meldingen er in 2023 en 2024 per expertise zijn gedaan over inwoners binnen de gemeente Vijfheerenlanden:

| Expertises            | 2023 | 2024 |
|-----------------------|------|------|
| Complexe scheidingen  | 1    | 4    |
| Eergerelateerd geweld | 3    | 14   |
| Kwetsbare ongeborene  | 2    | 4    |
| Mensenhandel          | 5    | 9    |
| Ouderenmishandeling   | 2    | 6    |
| Seksueel geweld       | 8    | 7    |
| Stalking              | 15   | 9    |

### 3. Advies vragen: Wat kan de gemeente volgens u doen om ervoor te zorgen dat inwoners en professionals eerder en vaker contact durven op te nemen bij (vermoedens) van huiselijk geweld en kindermishandeling?

Wanneer er sprake is van (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen inwoners en professionals bellen met het advies en meldpunt van Veilig Thuis. De drempel om Veilig Thuis te bellen kan voor inwoners en ook voor professionals hoog zijn. Vaak leeft de angst dat Veilig Thuis de kinderen uit huis plaatst wanneer er een melding wordt gedaan. Deze gedachtegang is niet (altijd) terecht. Men kan Veilig Thuis bellen voor (anoniem) advies, dit betekent dat de beller anoniem kan blijven en dat er ook geen gegevens verstrekt hoeven worden over de directbetrokkene(n).

Er zijn twee jeugdprofessionals vanuit de Sociaal Teams getraind als aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling. Er zullen nog twee professionals binnen de Sociaal Teams gericht op 18+ worden getraind. Welke rol de aandachtsfunctionarissen zullen krijgen binnen de gemeente wordt in 2025 nader uitgewerkt en gecommuniceerd.



**4. Doelgroep: Op welke doelgroep zou (in eerste instantie) de focus moeten liggen binnen de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling: kinderen, volwassenen of ouderen?**

Ter informatie, wat nog niet in het stuk aan bod is gekomen: Het aantal ouderen in Nederland zal de komende jaren, mede als gevolg van het ouder worden van de 'baby-boom' generatie, de zogeheten 'dubbele vergrijzing' sterk toenemen. Zo ook in Vijfheerenlanden. Het aantal 65-plus huishoudens zal sterk toenemen: van ruim 8.000 huishoudens in 2023 (31% van alle huishoudens), naar ruim 9.800 huishoudens in 2031 (35% van alle huishoudens) en ruim 38% in 2041 (ruim 11.600 huishoudens).

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Vijfheerenlanden,

de secretaris,

de burgemeester,

W.J. (Judith) de Jonge

S. (Sjors) Fröhlich

